

YTTRANDE

2022-05-12

Referens: U2022/01678

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

**Svenska Evangeliska Alliansens remissvar på departementspromemorian
Etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med
konfessionell inriktning**

Svenska Evangeliska Alliansen är en nätverksorganisation bestående av församlingar och enskilda kristna. Personliga medlemmar har rösträtt och inbjuds varje år till ett representantskap. Svenska Evangeliska Alliansen kopplar även med ett antal olika samfund och organisationer, liksom med de internationella organen European Evangelical Alliance och World Evangelical Alliance.

Sammanfattning

Svenska Evangeliska Alliansen *avstyrker* promemorians förslag om att stoppa etableringar av fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning. Promemorina motsäger den statliga utredningens (SOU 2019:64) egen slutsats som visar att ett sådant förslag utmanar ”grundläggande fri- och rättigheter som näringsfrihet

och religionsfrihet samt när det gäller likabehandling och diskriminering” (SOU 2019:64 s. 41). Inskränkningar av grundläggande fri- och rättigheter kan bara motiveras om det finns ett klart samband mellan förekomsten av konfessionella friskolor och de problem som regeringen vill åtgärda. Något sådant berättigat syfte kan promemorian dock inte påvisa. Tvärtom tycks ett etableringsstopp snarare motiveras av ett ideologiskt motstånd och man riskerar kasta ut barnet med badvattnet då man klumpar ihop välfungerande skolor med skolor där det förekommer problem.

Närmare om utredningens förslag

Enligt utredningen Nya regler för skolor med konfessionell inriktning (SOU 2019:64) genomgång finns det idag 72 registrerade skolor med konfessionell inriktning. Det utgör en försvinnande liten del av Sveriges alla skolor. De flesta av dessa konfessionella skolor är dock välfungerande. Vidare konstaterar betänkandet att det under läsåret ”2018/19 gick drygt 9 400 elever i en grundskola med konfessionell inriktning. Det motsvarar knappt en procent av grundskolans elever” (s. 25). Detta motiverar knappast de omfattande förbuden gällande konfessionella friskolor som regeringen föreslår.

Promemorian motiverar ett etableringsstopp utifrån ett antal skäl. Nedan redovisar vi dessa och bemöter dem var och en:

- **Sverige har utvecklats mot en sekulär stat:**

Att den svenska staten är sekulär, och ”ska inta ett neutralt eller opartiskt perspektiv i frågor om religion och inte lägga sig i medborgares religiösa eller konfessionella övertygelser och identiteter” är knappast ett argument emot etableringen av konfessionella friskolor. Snarare talar det för att icke-statliga skolaktörer som i enlighet med svensk lag och utifrån den fria etableringsrätten har rätt att starta fristående skolor med unika profiler. Enligt Europakonventionens första tilläggsprotokoll artikel 2, Rätt till undervisning,

ska staten dessutom respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse. Promemorian tycks helt enkelt bortse från detta och blandar ihop en sekulär stat med ett sekulärt samhälle där sekularismen som livsåskådning är normen.

- **Det förekommer brister i konfessionella skolor kopplade till demokratiuppdraget:**

Skolan ska vara likvärdig och alla elever har rätt till en utbildning av hög kvalitet. Att det förekommer brister på en del skolor med konfessionell profil är givetvis problematiskt men enligt den årsrapport för 2021 från Skolverket som promemorian hänvisar till rör det sig om händelser som ägt rum under en tioårsperiod. Det rör sig alltså inte enbart om ett flertal händelser som ägt rum under det senaste året, utan om ett antal händelser spridda över en längre tid. Sett utifrån det perspektivet är det färre till antalet under 2021 och därmed knappast omfattande i sin karaktär och inte skäl nog för ett etableringsstopp. Enligt organisationen Kristna friskolerådet handlar de brister som uppdragets hos kristna friskolor nästan alltid om den osäkerhet som finns kring definitionen av begreppet ”konfessionella inslag”, en osäkerhet som regeringens utredning (SOU 2019:64 s. 246) tidigare har belyst. Vidare framgår det av samma utredning ”att de brister som framkommit vid undersökning av regelefterlevnad vid fristående skolor, förskolor och fritidshem med konfessionell inriktning sammantaget inte är av den omfattningen att det i sig kan motivera ett etableringsstopp.” (SOU 2019:64 s. 426). Sammantaget motiverar de brister som påvisats knappast ett förbud utan som betänkandet konstaterar torde de ”kunna lösas [...] till exempel genom en striktare ägar- och ledningsprövning och tillsyn.” (SOU 2019:64 s. 426).

- **Skolan är en viktig arena för att främja integration och motverka segregation**

Enligt promemorian riskerar konfessionella friskolor förstärka segregation och försvåra integration. Förutom det faktum att detta skäl vittnar om en instrumentell syn på barnen (att främja integrationen) som staten menar ska gå före föräldrars rätt att välja sina barns utbildning, saknar detta påstående ett empiriskt underlag. I nuläget finns det ingen grund för att låta integrationen motivera ett etableringsstopp, något regeringens egen utredning har noterat:

"Att öka likvärdigheten och minska segregationen skulle därför kunna utgöra sådana angelägna samhällsliga intressen som kan motivera en inskränkning av näringsfriheten och därmed begränsningar i möjligheten att driva fristående skolor med konfessionell inriktning. Det är dock inte självklart att ett etableringsstopp kan ses som en ändamålsenlig eller proportionerlig åtgärd för att komma till rätta med dessa problem, som även torde kräva andra insatser" (SOU 2019:64 s. 426).

Samtidigt berör promemorian inte de kommunala skolor som också har bekymmer med segregation. I en undersökning av Dagens Samhälle 2017 visade det sig att Stockholm stad tillhör de kommuner som hade starkast skolsegregation och 23 av de 38 mest segregerade skolorna var just kommunala.¹ Givetvis finns den här typen av utmaningar även bland konfessionella skolor, men som utredningen poängterar är det "inte självklart att ett etableringsstopp kan ses som en ändamålsenlig eller proportionerlig åtgärd för att komma till rätta med dessa problem, som även torde kräva andra insatser" (SOU 2019:64 s. 426).. Samma slutsats görs även i en forskningsöversikt över

---

¹ Granstrand, Cecilia. "Här är de mest segregerade skolorna", <https://www.dagenssamhalle.se/nyhet/haer-aer-de-mest-segregerade-skolorna-33206>. Dagens Samhälle

konfessionella friskolor från tankesmedjan Timbro, som konstaterar att ”majoriteten av skolorna har en mångfald av nationaliteter och religioner”.²

- **Våldsbejakande extremism kan kopplas till fristående skolverksamhet:**

Enligt Säkerhetspolisen förekommer det ”att företrädare för skolverksamhet har kopplingar till extremistmiljöer. Det kan bidra till en ökad radikalisering i Sverige och till våldsbejakande miljöers tillväxt. Det kan röra sig om att personer som förknippas med våldsbejakande extremism är aktiva inom till exempel fristående skolor och förskolor”.³ I en intervju i *Kvartal* förtydligar Johan Olsson, operativ chef vid Säkerhetspolisen, att ”det i nuläget handlar om just våldsbejakande islamism och ingenting annat”.⁴ Det utesluter de friskolor med judisk respektive kristen profil, varav den senare utgör majoriteten av konfessionella friskolor. Om man utgår från Säpos kartläggning förefaller ett etableringsstopp av samtliga konfessionella friskolor knappast vara proportionerligt. Värt att notera är att Säpo inte heller ser förslaget om etableringsstopp som en lösning för att komma åt problemet med våldsbejakande extremism. I deras remissvar nämns inte ens detta över huvud taget. Det Säkerhetspolisen däremot välkomnar är skärpningar av ägar- och ledningsprovning som föreslås i utredningen. Sammantaget krävs andra åtgärder för att komma till rätta med de faktiska problem där barn far illa i miljöer som har kopplingar till våldsbejakande extremism.

Svenska Evangeliska Alliansen välkomnar debatten om konfessionella friskolor. Hur vi skapar ett alltmer öppet och inkluderande samhälle där människor med olika bakgrunder

---

² Qvarsebo, Jonas och Wenell, Fredrik. ”Konfessionella friskolor – samhällsproblem eller mänsklig rättighet?” <https://timbro.se/integration/konfessionella-friskolor-samhallsproblem-eller-mansklig-rattighet/>. Timbro

³ Säkerhetspolisen. ”Extremister bakom skolverksamhet i Sverige”, <https://www.sakerhetspolisen.se/ovrigt/pressrum/aktuellt/aktuellt/2020-05-27-extremister-bakom-skolverksamhet-i-sverige.html>

⁴ Höjer, Henrik. Kunskapslucka om de islamistiska skolorna, <https://kvartal.se/artiklar/kunskapslucka-om-de-islamistiska-skolorna/>. Kvartal

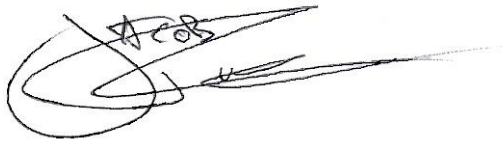
och övertygelser får plats beror till stor del på skolans värld. Men som regeringens utredning konstaterar innebär ett etableringsstopp av konfessionella friskolor ”utmaningar när det gäller grundläggande fri- och rättigheter som näringsfrihet och religionsfrihet samt när det gäller likabehandling och diskriminering”. Sådana inskränkningar sker bara i totalitära samhällen där politiker ser staten som barnens primära uppfostrare. Promemorian gör en alltför snäv bedömning utifrån Europadomstolens princip om staternas bedömningsmarginal (”margin of appreciation”) när det gäller tillämpningen av bland annat religionsfriheten och tar inte hänsyn till Europakonventionens skrivelse om att staten ska respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse.

Promemorian tycks även motivera en lagändring utifrån att det saknas resurser för implementering av nuvarande lag (s 38): ”I detta utkast bedöms att Skolinspektionen behöver fokusera sina tillsynsresurser på de fristående skolor med konfessionell inriktning som redan finns. Ett ökande antal fristående skolor med konfessionell inriktning kan i förlängningen leda till en mindre frekvent tillsyn per skola”. Men att det idag saknas resurser för fortsatt tillsyn bör istället leda till att Skolinspektionen förses med fler resurser än en inskränkning av lagen. Och hur ska Skolinspektionen i framtiden ha resurser att göra tillsyn på alla de icke-konfessionella friskolor som startas av konfessionella aktörer för att säkra att de just är icke-konfessionella?

Svenska Evangeliska Alliansen är kritisk till förslaget om ett etableringsstopp för konfessionella friskolor. Som regeringens eget betänkande noterar inledningsvis är inställningen till konfessionella friskolor ofta ”en i grunden ideologisk och i någon mån subjektiv fråga” (s. 24). Svenska Evangeliska Alliansen instämmer i denna bedömning och anser att denna promemoria är ett uttryck för ett sådant ideologiskt och subjektivt förfarande och knappast i linje grundläggande fri- och rättigheter.

I vår tidigare remiss till betänkandet Nya regler för skolor med konfessionell inriktning

(SOU 2019:64) konstaterade vi att inga skolor är värdeneutrala eller saknar en dominerande livsåskådning, vare sig uttalat eller outtalat. Debatten om konfessionella friskolor har förts som om detta är något unikt för bara konfessionella skolor, men det gäller alla skolor i Sverige. Därför föreslår Svenska Evangeliska Alliansen återigen att samtliga skolor ska ange sin filosofiska och ideologiska grund, inte bara de konfessionella skolorna.

Jacob Rudenstrand
Bitr. Generalsekreterare
Svenska Evangeliska Alliansen
jacob.rudenstrand@sea.nu
0735-052220